

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref

Dato

19/3734-

11. desember 2020

Forvaltningsmerking og flytting av ulveparet i Deisjøreviret

Klima- og miljødepartementet gir Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn i oppdrag å omgående forvaltningsmerke og flytte ulvene i Deisjøreviret (individene med ID V862 og V642), innenfor rammer som Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn vurderer som faglig forsvarlige.

Innledning

Rovviltnemndene i region 4 og 5 fattet 28. august 2020 vedtak om kvote og område for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i de to regionene for 2020/2021. Rovviltforskriften § 10 omhandler roviltnemndenes mulighet til å vedta kvote for lisensfelling av blant annet ulv. Det følger av § 10 sjuende ledd at:

"Vedtaket etter denne paragraf skal avgrense fellingsområder, bestemme antall dyr som kan felles, eventuell fordeling på kjønn og alder og om bestemte typer dyr skal være unntatt, samt nærmere vilkår for gjennomføring av lisensfelling i samsvar med regional forvaltningsplan for rovsvilt, jf. forskriften § 6."

I vedtaket av 28. august vedtok nemndene å unnta et område fra fellingsområdet "[...] for å hindre uttak av genetisk verdifull hann i Deisjøreviret, og samtidig uttak av lederdyr i flokken før eventuelle valper i reviret kan klare seg selv".

I klagevedtaket av 23. november 2020 opprettholdt Klima- og miljødepartementet roviltnemndenes vedtak når det gjelder avgrensningen av lisensfellingsområdet utenfor ulvesonen i region 4 og 5. Departementet skrev følgende om lisensfellingsområdet:

Postadresse
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Kontoradresse
Kongens gate 20
www.kld.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
972 417 882

Avdeling
Naturforvaltningsavdelingen

Saksbehandler
Maline Salicath
Gordner
22 24 60 72

"5.7 Avgrensning av lisensfellingsområdet

Deisjøreviret ligger delvis utenfor ulvesonen. I tråd med rovviltnemndenes vedtak, og av hensyn til at det ikke skal bli felt ulv i Deisjøreviret, åpnes det for lisensfelling utenfor ulvesonen i region 4 og 5 med følgende avgrensning:

- *Den delen av Viken fylke som utgjorde Akershus fylke og som ligger utenfor ulvesonen, samt Jevnaker og Lunner kommuner og de delene av Asker kommune som utgjorde Hurum og Røyken kommuner*
- *Den delen av Innlandet fylke som utgjorde Hedmark fylke og som ligger utenfor ulvesonen, med unntak for et nærmere avgrenset område for å hindre at det blir felt dyr fra Deisjøreviret. Området som er unntatt fra lisensfelling omfatter: De delene av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner som ligger øst for Glomma og sør for en rett linje fra der Rv 3 krysser Glomma nord for Atna til der Rv 30 møter Rv 217 ved Åkrestrømmen, videre sør for Rv 217 fra Åkrestrømmen til kommunegrensa mot Engerdal kommune.*

Rovviltnemndene har vedtatt en slik avgrensning for å hindre uttak av genetisk verdifull hann i Deisjøreviret, og samtidig uttak av lederdyr i flokken før eventuelle valper i reviret kan klare seg selv. Departementet er enig i denne vurderingen."

Stortinget fattet 7. desember 2020 blant annet følgende vedtak:

"Vedtak 203

Stortinget ber regjeringen stoppe enhver utvidelse av ulvesonen, herunder midlertidig utvidelse. Med midlertidig utvidelse forstås vernesoner/buffersoner som verner et avgrenset område i beiteprioritert område utenfor ulvesonen der det vanligvis kan utøves lisensfelling. Eksisterende utvidelse av sonen oppheves fra og med 15. desember 2020."

Departementet vil følge opp Stortingets vedtak ved å oppheve avgrensningen av lisensfellingsområdet utenfor ulvesonen i region 4 og 5 som ble vedtatt i departementets klagevedtak 23. november 2020.

Basert på siste tilgjengelig informasjon består Deisjøreviret av et revirmarkerende par. Lederhannen er individet med ID V862, som er en finsk-russisk ulv med genetisk status F0. Individet ble forvaltningsmerket og flyttet fra Engerdal kommune til Kongsvinger kommune i november 2019. Etter noen måneder med vandring etablerte individet seg med en tisper i det nord-vestlige hjørnet av ulvesonen. Reviret ligger hovedsakelig innenfor ulvesonen, men omfatter også områder utenfor ulvesonen. Det er lite sannsynlig at det har vært yngling i reviret.

Miljødirektoratets vurderinger

Miljødirektoratet ga 9. desember 2020 en faglig vurdering av mulighetene for, effektiviteten av og risikoen ved en flytting, inkludert konsekvenser for ulvebestandens overlevelse og ulvenes reproduksjon.

I vurderingen skriver Miljødirektoratet blant annet at det er mulig å flytte ulvene, men peker også på vesentlige utfordringer dersom oppdraget skal gjennomføres før jul 2020. Direktoratet peker på nåværende og meldt vær- og snøforhold, dyrevelferdshensyn, og utfordringer ved å innfange to voksne individ av ulv hvorav en av ulvene har blitt merket og flyttet tidligere. På bakgrunn av dette anbefaler direktoratet sterkt at forsøk på merking og flytting utsettes til etter nyttår.

Om effektiviteten av et flytteforsøk skriver Miljødirektoratet at "*(s)annsynligheten for at paret vil vandre tilbake til sitt revir etter et eventuelt flytt vurderes derfor som stor*", og direktoratet vurderer at sannsynligheten er høyere for at de forlater enn at de blir i området de eventuelt blir flyttet til. Direktoratet vurderer at det er sentralt at begge ulvene flyttes, av hensyn til effektiviteten ved forsøket.

Når det gjelder risikoen ved et flytteforsøk og konsekvenser for ulvebestandens overlevelse skriver Miljødirektoratet blant annet at merking, inkludert oppvåkning, innebærer ca. 2 prosent sannsynlighet for død hos ulv. Direktoratet vurderer i tillegg at:

"Ved en tilbakevandring kan man trolig likestille en voksen ulv med en ung ulv på utvandring, og i perioden 1998-2014 var årlig dødelighet for utvandrende ulver på 53,6 %."

Miljødirektoratet vurderer at konsekvensene av en flytting for ulvenes reproduksjon er uklare, og at dette vil avhenge av tidspunkt for flytting og eventuell retur til opprinnelig område, alternativt vandring til nytt område. Direktoratet vurderer at:

"Dersom de fortsatt er på retur/søker nytt område når parringstiden starter (15. februar), kan det ikke utelukkes at den forstyrrelsen vil medføre at det ikke blir reproduksjon hos dette paret 2021. Dersom kun hannen blir flyttet er det lite sannsynlig at den finner ny tisse i tide til paringstiden, og dermed lite sannsynlig at det vil bli reproduksjon i 2021."

Om hvordan ulvenes død eller manglende reproduksjon vil påvirke den skandinaviske ulvebestandens overlevelse skriver Miljødirektoratet blant annet:

"Bestandens overlevelse er ikke avhengig av en enkelt immigrant, men av at vi klarer å holde en tilstrekkelig innvandringstakt av immigranter fra Finland/Russland som kommer inn og reproduserer i den sørskandinaviske bestanden. I dette perspektivet er det svært viktig å opprettholde et forvaltningsregime som generelt sett gir immigranter og deres avkom et sterkt vern når felling vurderes. Flere immigranter har tidligere blitt felt av både norske og svenske myndigheter i forbindelse med konkrete skadesituasjoner, der vi etter konkrete vurderinger av de kryssende hensynene har falt ned på at felling har vært beste alternativ."

Ut fra den genetiske situasjonen til den skandinaviske ulvebestanden er det svært uheldig dersom den aktuelle immigranten skulle bli felt. [...]"

Klima- og miljødepartementets vurderinger

Naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7

Prinsippene i naturmangfoldloven (nml.) §§ 8-10 og § 12 er lagt til grunn som retningslinjer for denne beslutningen, jf. nml § 7. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Når det gjelder kravet til kunnskapsgrunnlaget etter nml. § 8 mener departementet at kravene til kunnskapsgrunnlaget er oppfylt og at saken er tilstrekkelig utredet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor mindre vekt, jf. nml. § 9. Prinsippet i nml. § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver anses ikke som relevant i saken.

Formålet med flytting

Flytting av ulv er et uttak som skal vurderes etter nml. § 18. Nml. § 18 første ledd angir hvilke formål flytting kan gjennomføres for å oppnå.

Etter nml. § 18 første ledd bokstav b kan det tillates uttak av ulv for å avverge skade på blant annet husdyr og tamrein. Skadeomfanget knyttet til ulvene i Deisjøreviret er i dag begrenset. Reviret er etablert i et område der det ikke er samisk tamrein og det ikke slippes sau fritt på utmarksbeite. Fremtidig skadepotensial knyttet til ulvene vurderes derfor også som begrenset.

Ved vurdering av uttak av rovvilt etter bokstav c skal det legges vekt på om bestandsmål som er vedtatt i Stortinget er nådd, jf. nml. § 18 andre ledd andre punktum. På bakgrunn av forarbeidene anser departementet at denne bestemmelsen i hovedsak får anvendelse der det vurderes felling av rovvilt. Departementet vurderer også at det er vanskelig å se at momentet gir noen veiledning i en vurdering av det aktuelle spørsmålet om flytting av en genetisk verdifull ulv med make.

Etter nml. § 18 første ledd bokstav c kan uttak tillates for å ivareta "allmenne helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser av vesentlig betydning". I dette tilfellet er det alternativet "andre offentlige interesser av vesentlig betydning" som er relevant. Alternativet åpner for skjønnsmessige vurderinger, og innebærer en avveining av ulike interesser der en rekke hensyn vil være relevante. I denne saken er det hensynet til en tydelig og forutsigbar soneforvaltning, og lokalbefolkningens tillit til at Stortingets vedtak følges opp, som må avveies mot ulempene ved å flytte ulveparet. Stortingets vedtak av 7. desember 2020 gir tydelig uttrykk for Stortingsflertallets vilje. Flytting av ulv er et mindre inngrep enn felling av ulv. Departementet legger derfor til grunn at det skal mindre til for at interesseavveiningen i bokstav c tilsier at ulv flyttes, enn der det er felling av ulv som vurderes.

Ivaretagelse av distriktpolitiske hensyn er en offentlig interesse av vesentlig betydning som kan gi hjemmel for uttak av ulv, jf. Innst. 257 L (2016–2017). Andre momenter som er relevante i vurderingen er hensynet til konfliktredning og å sikre tilliten til rovviltforvaltningen. Departementet vurderer at en tydelig soneforvaltning er viktig for tilliten til forvaltningen. Departementet understreker også at Stortingets syn veier tungt når forvaltningen skal avveie de ulike interessene som gjør seg gjeldende i slike saker, og vi legger vekt på at det i dette tilfelle er en mulighet for å ivareta hensynet til den genetisk verdifulle ulven med make ved flytting.

Den aktuelle avgrensningen av lisensfellingsområdet utenfor ulvesonen i region 4 og 5 ble gjort av hensyn til genetisk verdifull ulv. Den sør-skandinaviske ulvebestanden har en svært høy innavlsgrad. For den langsiktige overlevelsen til bestanden er det derfor viktig at immigranter fra østlige populasjoner, som Deisjø-hannen, kommer inn i bestanden og reproducerer. Uten at vi jevnlig får inn slike individer, som lykkes med å reproducere seg, vil innavlsgraden i den sør-skandinaviske ulvebestanden øke. For å motvirke en slik negativ utvikling kan det bli nødvendig å øke størrelsen på bestanden.

Departementet viser i denne forbindelse til avtalen mellom norske og svenske myndigheter om ivaretagelse av genetisk verdifulle individer av ulv. Genetisk verdifulle ulver er definert som innvandrede ulver fra østlige populasjoner (F0) og avkom av disse ulvene (F1). Genetisk verdifulle individer skal ifølge avtalen så langt som mulig unntas fra felling. Etter departementets vurdering er det betydelig risiko for at ulvene i Deisjøreviret blir felt i lisensfelling utenfor ulvesonen dersom avgrensningen oppheves.

Det er betydelige utfordringer knyttet til gjennomføring av en flytting av ulveparet, og det er svært usikkert om flyttingen vil ha den ønskede effekten. I tillegg vurderes sannsynligheten for at paret vil vandre tilbake mot Deisjø-området etter en eventuell flytting som stor, og sannsynligheten for at ulvene dør på en slik vandring er vurdert til over 50 prosent. Det er usikkerhet knyttet til hvilke konsekvenser flytting vil ha for ulvenes reproduksjon, men det kan legges til grunn at sannsynligheten for at ulvene reproducerer i 2021 vil svekkes med flytting.

Departementet legger til grunn at et eventuelt flyttforsøk kun kan gjennomføres dersom det vurderes som faglig forsvarlig. På bakgrunn av dette kan ikke departementet se at risikoen ved flytting og utfordringene knyttet til tiltakets effektivitet, kan tillegges avgjørende betydning når dette veies opp mot Stortingets flertallets vilje. Departementet finner derfor at flytting av ulveparet i Deisjøreviret vil ivareta "offentlige interesser av vesentlig betydning" og at vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav c er oppfylt.

Vurdering av om det er andre tilfredsstillende løsninger

Etter nml. § 18 andre ledd er det et vilkår for uttak at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Som vist over, mener departementet at det foreligger offentlige interesser av vesentlig betydning som taler for å gjennomføre en flytting, som igjen vil gjøre det mulig å åpne for

lisensfelling i det aktuelle området ulvene flyttes bort fra, i tråd med Stortingets vedtak. I den foreliggende situasjonen mener departementet at formålet bak flyttingen ikke kan ivaretas på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 andre ledd. Merking av ulvene, uten at de flyttes, anses i dette tilfellet ikke som en tilfredsstillende løsning, da det ikke i tilstrekkelig grad reduserer risikoen for at ulvene blir felt i lisensfelling.

Vurdering av konsekvenser for bestandens overlevelse

Etter nml. § 18 andre ledd er det vilkår for uttak av ulv at dette ikke må true bestandens overlevelse. "Bestanden" viser i denne forbindelse til den sør-skandinaviske ulvebestanden.

Departementet viser til Miljødirektoratets faglige vurdering 9. desember 2020, der direktoratet vurderer både hvilken risiko flytting utgjør for ulvenes liv og reproduksjon og hvordan ulvenes død eller manglende reproduksjon vil påvirke den skandinaviske ulvebestandens overlevelse. Merking, inkludert oppvåkning, innebærer ca. 2 prosent sannsynlighet for død hos ulv. Departementet legger videre til grunn at det er rundt 50 prosent sannsynlighet for at ulvene dør, dersom de vandrer tilbake mot sitt opprinnelige revir etter flyttingen.

Departementet vurderer at en stor del av sannsynligheten for at ulvene dør som følge av flytting, skyldes risikoen ved en eventuell tilbakevandring eller annen vandring. Risikoen for at ulvene blir felt i lisensfelling utenfor eller innenfor ulvesonen, eller i lisensjakt i Sverige, utgjør én av risikofaktorene. Departementet legger til grunn at lisensfelling både utenfor og innenfor ulvesonen skal kunne stanses midlertidig for å unngå felling av ulvene, dersom de legger ut på vandring. Departementet vurderer også at det er behov for å merke ulveparet i forbindelse med flyttingen, for å øke mulighetene for å skjerme ulvene fra felling denne vinteren. Departementet vurderer at disse forholdene vil bidra til å redusere risikoen for at ulvene dør ved eventuell vandring etter flytting.

Miljødirektoratet vurderer at det ut fra den genetiske situasjonen til den skandinaviske ulvebestanden er svært uheldig dersom den genetisk verdifulle hannulven i Deisjøreviret skulle bli felt. Det tilsvarende må gjelde dersom ulven dør på annen måte enn felling, som for eksempel ved en ulykke eller felling i forbindelse med vandring etter flytting. Samtidig skriver direktoratet at ulvebestandens overlevelse ikke er avhengig av én enkelt immigrant, men av at vi klarer å holde en tilstrekkelig innvandringstakt av immigranter som reproducerer i den sør-skandinaviske bestanden. I denne forbindelse vil departementet vise til en opplysning som har kommet i etterkant av Miljødirektoratets vurdering av 9. desember 2020. Rovdata opplyser 11. desember 2020 at det er registrert DNA fra en årssvalp i Boksjøreviret. Det innebærer at den såkalte Tiveden-tispa har tatt det siste steget i "5. trinns"-trappen omtalt i Miljødirektoratets vurdering.

Departementet legger etter dette til grunn at den sør-skandinaviske ulvebestanden ikke vil trues av flytting, også for det tilfelle at ulvene dør som en følge av flytting, og at vilkåret i nml. § 18 andre ledd om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse er oppfylt.

Forvaltningsmerking

Departementet vurderer at det er behov for å merke ulveparet i Deisjøreviret i forbindelse med flyttingen. Merking vil kunne øke mulighetene for å skjerme ulvene fra felling vinteren og våren 2020/2021.

Miljødirektoratet kan merke vilt for "særlige formål" etter viltforskriften § 2-3, jf. viltloven § 26 nr. 4. Merking av dyr er regulert i dyrevelferdsloven § 10. Merking av ulv der formålet er å ivareta forvaltningsmessige formål faller utenfor virkeområdet til forskrift om forsøk med dyr, og krever derfor ikke forhåndsgodkjenning etter forskriften.

Konklusjon

Vilkårene for flytting av ulv er oppfylt, jf. nml. § 18. Klima- og miljødepartementet gir Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn i oppdrag å omgående forvaltningsmerke og flytte ulvene i Deisjøreviret (individene med ID V862 og V642), innenfor rammer som Miljødirektoratet v/Statens naturoppsyn vurderer som faglig forsvarlige.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Maline Salicath Gordner
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fylkesmannen i Innlandet
Fylkesmannen i Oslo og Viken
Landbruks- og matdepartementet
Mattilsynet
Naturvernforbundet
NOAH for dyrs rettigheter
Rovviltnemnda i region 4
Rovviltnemnda i region 5